

Archeologisch Adviesbureau

VERZONDEN 05 NOV. 2009
datum: poststempel
ons kenmerk: 080664.brf
behandeld door: Secretariaat
uw brief van:
uw referentie:
bijlage(n): 1
betreft: Toezending eindrapportage

Aan het College van B&W

GEMEENTE RIJSSSEN-HOLTEN	
INGEKOMEN	
- 6 NOV 2009	
ZAAKNR.	
DOC.NR.	
TEB.	WOB
TV.	nee
KOPIE	

Geacht College,

Hierbij ontvangt u de eindrapportage van een archeologisch onderzoek dat RAAP Archeologisch Adviesbureau in uw gemeente heeft uitgevoerd.

De monumentenwet verplicht ons van projecten waarbij veldwerk is verricht, binnen een termijn van 2 jaar na afloop van het veldwerk een rapportage te sturen aan het College van B&W van de gemeente waarin het onderzoek heeft plaatsgevonden.

Wij hopen u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd. Mocht u nog vragen hebben dan kunt u natuurlijk te allen tijde contact met ons opnemen.

Met vriendelijke groet,

Het secretariaat van
RAAP Archeologisch Adviesbureau

RAAP Hoofdkantoor
Leeuwenveldseweg 5b
1382 LV Weesp
Postbus 5069
1380 GB Weesp
www.raap.nl

T 0294-491500
F 0294-491519
E raap@raap.nl
KvK 34137810
Postbank 4895648
ABN AMRO 540269581

RAAP Noord-Nederland
De Kiel 11
9206 BG Drachten
T 0512 589 140
F 0512 539 860
E raapnnt@raap.nl

RAAP Oost-Nederland
Mercuriusweg 10
6971 GV Brummen
T 0575 567 876
F 0575 567 085
E raaponl@raap.nl

RAAP Zuid-Nederland
De S. Lohmanstraat 11
6004 AM Weert
T 0495 51 35 55
F 0495 51 35 40
E raapznl@raap.nl

RAAP West-Nederland
Le Pooleweg 5
2314 XT Leiden
T 071 576 81 18
F 071 531 82 69
E raapwnl@raap.nl

RAAP-NOTITIE 3302

**Plangebied Broensweg 1-3
te Holten**

Gemeente Rijssen-Holten

**Archeologisch vooronderzoek: een bureau- en
inventariserend veldonderzoek**

Colofon

Opdrachtgever: Aveco de Bondt

Titel: Plangebied Broensweg 1-3 te Holten, gemeente Rijssen-Holten; archeologisch vooronderzoek: een bureau- en inventariserend veldonderzoek

Status: eindversie

Datum: oktober 2009

Auteur: D. Kastelein MA

Projectcode: RHBH

Bestandsnaam: NO3302_RHBH.doc

Projectleiders: D. Kastelein MA

Projectmedewerkers: H. Ringenier

ARCHIS-vondstmeldingsnummers: niet van toepassing

ARCHIS-waarnemingsnummers: niet van toepassing

ARCHIS-onderzoeksmeldingsnummer/CIS-code: 37527

Bewaarplaats documentatie: RAAP Oost-Nederland

Autorisatie: drs. E.M.P. Verhelst

ISSN: 0925-6369

RAAP Archeologisch Adviesbureau B.V.

Leeuvenveldseweg 5b

1382 LV Weesp

Postbus 5069

1380 GB Weesp

telefoon: 0294-491 500

telefax: 0294-491 519

E-mail: raap@raap.nl

© RAAP Archeologisch Adviesbureau B.V., 2009

RAAP Archeologisch Adviesbureau B.V. aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit het gebruik van de resultaten van dit onderzoek of de toepassing van de adviezen.

Samenvatting

In opdracht van Aveco de Bondt heeft RAAP Archeologisch Adviesbureau op 15 oktober 2009 een bureau- en inventariserend veldonderzoek uitgevoerd in verband met de voorgenomen bouw van een woning in de gemeente Rijssen-Holten. Doel van dit onderzoek was allereerst het middels bureauonderzoek verwerven van informatie over bekende en te verwachten archeologische waarden teneinde een gespecificeerde verwachting op te stellen. Het doel van het veldonderzoek was vervolgens die verwachting te toetsen en, voor zover mogelijk, een eerste indruk te geven van de aard, omvang, datering, kwaliteit (gaafheid en conservering) en diepteligging van eventueel aangetroffen archeologische vindplaatsen. Op basis van de onderzoeksresultaten en de aard en omvang van de voorgenomen bodemingrepen in het plangebied is vervolgens een advies met betrekking tot archeologisch vervolgonderzoek geformuleerd.

Op basis van de resultaten van het bureauonderzoek gold bij de aanvang van het veldonderzoek voor het plangebied een hoge archeologische verwachting voor vindplaatsen (archeologische overblijfselen) uit alle archeologische perioden. Tijdens het veldonderzoek zijn in het plangebied geen aanwijzingen voor de aanwezigheid van een archeologische vindplaats aangetroffen.

Gezien de onderzoeksresultaten en de voorgenomen ingrepen in het plangebied is geconcludeerd dat bij de uitvoering hiervan vermoedelijk geen archeologische resten zullen worden verstoord. Op basis hiervan wordt aanbevolen om geen aanvullend archeologisch vooronderzoek te laten verrichten in het plangebied.

Indien bij de uitvoering van de werkzaamheden onverwacht toch archeologische resten worden aangetroffen, dan is dan is conform artikel 53 en 54 van de Monumentenwet 1988 (herzien in 2007) aanmelding van de desbetreffende vondsten bij de Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap c.q. de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed verplicht (vondstmelding via ARCHIS).

Met betrekking tot de bevindingen van onderhavig onderzoek dient contact opgenomen te worden met de gemeente Rijssen-Holten.

Inhoudsopgave

Samenvatting	3
Inhoudsopgave	4
1 Inleiding	5
1.1 Kader en doelstelling	5
1.2 Administratieve gegevens	5
1.3 Toekomstige situatie	5
1.4 Onderzoeksopzet en richtlijnen	5
2 Bureauonderzoek	6
2.1 Methoden	6
2.2 Resultaten	6
3 Veldonderzoek	8
3.1 Methoden	8
3.2 Resultaten	8
4 Conclusies en aanbevelingen	9
4.1 Conclusies	9
4.2 Aanbevelingen	9
Literatuur	10
Gebruikte afkortingen	10
Overzicht van figuren, tabellen en bijlagen	10
Bijlage 1: Boorbeschrijvingen	13

1 Inleiding

1.1 Kader en doelstelling

In opdracht van Aveco de Bondt heeft RAAP Archeologisch Adviesbureau op 15 oktober 2009 een bureau- en inventariserend veldonderzoek uitgevoerd in verband met voorgenomen woningbouw in de gemeente Rijssen-Holten. Dit onderzoek diende te worden uitgevoerd omdat realisatie van de plannen zou kunnen leiden tot aantasting of vernietiging van mogelijk aanwezige archeologische resten. Doel van het bureauonderzoek was het verwerven van informatie over bekende en verwachte archeologische waarden teneinde een gespecificeerde verwachting op te stellen. Doel van het veldonderzoek was het toetsen van die gespecificeerde archeologische verwachting en, indien mogelijk, een eerste indruk geven van de aard, omvang, datering, kwaliteit (gaafheid en conservering) en diepteligging van eventueel aangetroffen archeologische resten. Op basis van de onderzoeksresultaten en de aard en omvang van de voorgenomen bodemingrepen is vervolgens in hoofdstuk een advies geformuleerd met betrekking tot eventueel archeologisch vervolgonderzoek.

1.2 Administratieve gegevens

Het plangebied (0,7 ha) ligt ten westen van de Broensweg (figuur 1). Het gebied staat afgebeeld op kaartblad 28C van de topografische kaart van Nederland (schaal 1:25.000); de centrumcoördinaat is 226.690/477.776. De betreffende percelen staan kadastraal bekend onder gemeente Holten sectie B, nummer 4676 en 4677.

1.3 Toekomstige situatie

In de toekomst zal een bestaand bedrijfspand aan de Broensweg 1 te Holten gesloopt worden. In plaats daarvan wordt de mogelijkheid gecreëerd tot de bouw van een particuliere woning. Deze komt wat verder van de Broensweg af te liggen dan de oorspronkelijke bebouwing (zie figuur 1).

1.4 Onderzoeksopzet en richtlijnen

Het onderzoek bestond uit een bureauonderzoek en een veldonderzoek. Het veldonderzoek bestond uit een karterend booronderzoek. Het onderzoek is uitgevoerd volgens de normen van de archeologische beroepsgroep (zie artikel 24 van het Besluit archeologische monumentenzorg). De Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA, versie 3.1), beheerd door de Stichting Infrastructuur Kwaliteitsborging Bodembeheer (SIKB; www.sikb.nl), geldt in de praktijk als richtsnoer. RAAP beschikt over een opgravingsvergunning, verleend door de Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap. Zie tabel 1 voor de dateringen van de in dit rapport genoemde archeologische perioden. Achter in dit rapport is een lijst met gebruikte afkortingen opgenomen.

2 Bureauonderzoek

2.1 Methoden

Het bureauonderzoek is uitgevoerd om een gespecificeerde archeologische verwachting op te stellen. Daartoe zijn reeds bekende archeologische en aardkundige gegevens verzameld en is het grondgebruik in het plangebied in het heden en verleden geïnventariseerd. Geraadpleegd zijn de volgende bronnen:

- het ARCHEologisch Informatie Systeem (ARCHIS);
- de Archeologische Monumenten Kaart (AMK);
- de Indicatieve Kaart van Archeologische Waarden (IKAW);
- literatuur en historisch en aardkundig kaartmateriaal (zie literatuurlijst);
- de recente topografische kaart (schaal 1:25.000);
- recente luchtfoto's uit Google Earth (<http://www.earth.google.com>);
- het Actueel Hoogtebestand Nederland (AHN);
- het informatiesysteem Kennis Infrastructuur Cultuur Historie (KICH);
- voor overige bronnen zie literatuurlijst.

2.2 Resultaten

Huidige situatie

Op recente topografische kaarten (schaal 1:25.000) is het plangebied afgebeeld als grasland (figuur 1). Recente luchtfoto's uit Google Earth bevestigen dit grondgebruik. Volgens de geraadpleegde topografische kaart en het Actueel Hoogtebestand Nederland (<http://www.ahn.nl/>) bedraagt de huidige maaiveldhoogte in het plangebied ongeveer 20,5 m +NAP.

Geo(morfo)logie

Het plangebied bestaat geomorfologisch gezien in het westen uit een smeltwaterterras (Kame), zwak tot matig golvend (Stiboka, 1978: code 4E3). Aan het einde van het Saalien ontstond tijdens het afsmelten van de ijskap een groot smeltwaterstuwmeer tussen de door het landijs gevormde stuwwal van de Sallandse Heuvelrug en de zich nu langzaam terugtrekkende ijsmassa. Het water kon hierdoor maar moeilijk weg. Vanaf de oostelijke helling van de stuwwal spoelde een grote hoeveelheid zand en grind het stuwmeer in. Aan de rand van het stuwmeer werden hierdoor zandterrassen gevormd. Een op dergelijke wijze gevormd smeltwaterterras wordt aangeduid met de Scandinavische naam *kame* (uitspraak: 'keem'). Ook de naam *kame*-terras wordt wel gebruikt.

Bodem

De bodem in het plangebied bestaat voor het overgrote deel uit een hoge zwarte enkeerdgrond: lemig fijn zand met grondwatertrap VII (Stiboka, 1979: code zEz23 VII). Deze zijn ontstaan door langdurige toepassing van plaggenbemesting. Eeuwenlang werd de vruchtbaarheid van de akkers op de essen op peil gehouden door deze te bemesten met potstalmest, een mengsel van mest en plaggen afkomstig van heidevelden en uit laaggelegen (natte) gebieden. Het opbrengen van

potstalmest leidde tot het ontstaan van dikke humeuze lagen of esdekken en een sterke ophoging van de essen. Essen zijn vaak ontstaan op gronden die (zeer) geschikt waren als akkerland. Hierbij zijn bodemkundige eigenschappen zoals minerale rijkdom, een goede vochthuishouding en een relatief hoge ligging belangrijke voorwaarden. Derhalve wordt ervan uitgegaan dat veel dekzandruggen ook al in de Prehistorie aantrekkelijke vestigingslocaties waren. Bovendien biedt het dikke plaggendek een goede bescherming tegen moderne bodembewerkingstechnieken, waardoor archeologische resten in de ondergrond vaak goed bewaard blijven.

Gemeentelijke archeologische verwachtingskaart

Op de gemeentelijke archeologische verwachtingskaart valt het plangebied in een zone met een hoge kans op het aantreffen van archeologische resten. Deze waardering is voornamelijk gebaseerd op de bodemgesteldheid in de omgeving van het plangebied (Boshoven e.a., 2008).

Historische situatie en mogelijke verstoringen

Op historische kaarten uit de 2e helft van de 19e en het begin van de 20e eeuw is het plangebied evenals nu gelegen in agrarisch gebied met direct langs de Broensweg wat (agrarische) bebouwing (Robas, 1990; Wolters-Noordhoff Atlasproducties, 1990). Het plangebied zelf was echter onbebouwd.

Bekende archeologische waarden

ARCHIS en AMK

In ARCHIS staat circa 100 m ten zuiden van het plangebied een vindplaats geregistreerd. Hier is tijdens een veldkartering onder meer een aantal fragmenten bewerkt vuursteen aangetroffen (ARCHIS-waarnemingsnummer 10638). Er staan binnen een straal van 300 m geen archeologische monumenten geregistreerd.

KICH

Het raadplegen van het cultuurhistorische informatiesysteem KICH (<http://www.kich.nl>) heeft ter aanvulling opgeleverd dat het plangebied na 1850 in ontginning is gebracht als kleinschalige kamponginning.

Gespecificeerde archeologische verwachting

Gezien de aanwezigheid van een hoge zwarte enkeerdgrond op een pleistocene ondergrond geldt voor het plangebied een hoge archeologische verwachting voor vindplaatsen (archeologische resten) uit alle archeologische perioden. Naar alle waarschijnlijkheid zullen archeologische resten zich aan de basis van het esdek bevinden.

3 Veldonderzoek

3.1 Methoden

Het inventariserend veldonderzoek (IVO) bestond uit een booronderzoek karterende fase. De onderzoeksmethode voor het veldwerk is bepaald op basis van de resultaten van het bureauonderzoek (gespecificeerde archeologische verwachting) en het protocol inventariserend veldonderzoek uit de KNA versie 3.1.

Tijdens het veldonderzoek zijn 5 boringen verricht. De boringen zijn zo gelijkmatig mogelijk over het plangebied verdeeld. De gehanteerde methode wordt geschikt geacht voor het opsporen van de meeste in dit gebied te verwachten grotere nederzettingsterreinen uit de periode Laat Paleolithicum t/m Nieuwe Tijd. Deze methode is niet geschikt om verkavelingspatronen, graven en andere zeer lokale archeologische resten in kaart te brengen (Tol e.a., 2004).

Er is geboord tot maximaal 1,35 m -Mv met een Edelmanboor met een diameter van 15 cm. De boringen zijn lithologisch conform NEN 5104 (Nederlands Normalisatie-instituut, 1989) beschreven en met meetlinten ingemeten (x- en y-waarden). Het opgeboorde materiaal is gezeefd met een zeef met een maaswijdte van 0,4 cm; het zeefresidu is met het blote oog geïnspecteerd op het voorkomen van archeologische indicatoren.

3.2 Resultaten

Geologie en bodem

De bodem in het plangebied bestaat uit een cultuurdek met een totale dikte tussen 50 en 105 cm. Gezien de dikte van dit pakket is in het hele plangebied sprake van een esdek of plaggendek, hetgeen op grond van het bureauonderzoek verwacht mocht worden. Onder het plaggendek is in boring 4 een (vermoedelijk recente) verstoring aangetroffen. In alle andere boringen is waargenomen dat het plaggendek abrupt overgaat in de natuurlijke ondergrond. Deze abrupte overgang vormt een aanwijzing voor het recente karakter van het plaggendek. In de boringen 1,3 en 4 is waargenomen dat de natuurlijke ondergrond bestaat uit matig grof, slecht gesorteerd zand waarin soms wat grind bijgemengd zit. Het betreft de op basis van het bureauonderzoek reeds veronderstelde kame-terrasafzettingen. Opvallend is dat in de boringen 1 en 3 nog een restant van de BC-horizont is aangetroffen. Deze bevat zeer veel ijzer in de vorm van concreties, hetgeen op natte omstandigheden in de ondergrond duidt. De natuurlijke ondergrond in de boringen 2 en 5 bestond uit zeer fijn dekzand.

Archeologie

Tijdens het veldonderzoek zijn in de 5 boringen geen archeologische indicatoren aangetroffen. Er is daarom geen aanleiding om de aanwezigheid van een archeologische vindplaats binnen het plangebied te vermoeden.

4 Conclusies en aanbevelingen

4.1 Conclusies

Op basis van de onderzoeksresultaten en de voorgenomen bodemingrepen (§ 1.3) kan worden geconcludeerd dat bij de realisering van de plannen vermoedelijk geen archeologische resten zullen worden verstoord.

De ondergrond van het plangebied is behoorlijk vochtig getuige de sterk verkitte BC-horizont. Daardoor zal het plangebied lange tijd onaantrekkelijk zijn geweest voor bewoning. Het gebied is daarnaast relatief laat in ontginning gebracht, namelijk pas rond 1850. De vondsten die in de nabijheid van het plangebied zijn gedaan tijdens een veldkartering zijn daarmee naar alle waarschijnlijkheid af te doen als bemestingsvondsten en hebben naar alle waarschijnlijkheid geen directe relatie met het plangebied.

4.2 Aanbevelingen

Op basis van de resultaten van onderhavig onderzoek wordt in het plangebied geen archeologisch vervolgonderzoek aanbevolen.

Indien bij de uitvoering van de werkzaamheden onverwacht toch archeologische resten worden aangetroffen, dan is dan is conform artikel 53 en 54 van de Monumentenwet 1988 (herzien in 2007) aanmelding van de desbetreffende vondsten bij de Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap c.q. de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed verplicht (vondstmelding via ARCHIS).

Met betrekking tot de bevindingen van onderhavig onderzoek dient contact opgenomen te worden met de gemeente Rijssen-Holten.

Literatuur

- Nederlands Normalisatie-instituut**, 1989. *Nederlandse Norm NEN 5104, Classificatie van onverharde grondmonsters*. Nederlands Normalisatie-instituut, Delft.
- Boshoven, E.H., A. Buesink, H.M.M. Geerts, N.J. Krekelbergh, H.J.J. Tebbens & J.N.J. Willems**, 2008. gemeente Rijssen-Holten, een archeologische inventarisatie, verwachtings- en beleidsadvieskaart. *BAAC-rapport V-07.0478*. BAAC bv, Deventer.
- Ebbers, G. & R. Visschers**, 1983. *Bodemkaart van Nederland, schaal 1:50.000. Blad 28 West Almelo*. Stiboka, Wageningen.
- ROBAS Producties**, 1990. *Historische Atlas Overijssel. Chromotopografische Kaart des Rijks, schaal 1:25.000*. ROBAS Producties, Den IJp.
- Spek, T.**, 2004. *Het Drentse esdorpenlandschap. Een historisch-geografische studie*. Uitgeverij Matrijs, Utrecht.
- Stiboka**, 1978. *Geomorfologische kaart van Nederland, schaal 1:50.000. Blad 28/29 Almelo/Denekamp*. Stiboka, Wageningen.
- Tol, A., P. Verhagen, A. Borsboom & M. Verbruggen**, 2004. Prospectief boren; een studie naar de betrouwbaarheid en toepasbaarheid van booronderzoek in de prospectiearcheologie. *RAAP-rapport 1000*. RAAP Archeologisch Adviesbureau, Amsterdam.
- Wolters-Noordhoff Atlasproducties**, 1990. *Grote Historische Atlas van Nederland, schaal 1:50.000; Deel 3: Oost-Nederland 1830-1855*. Wolters-Noordhoff, Groningen.

Gebruikte afkortingen

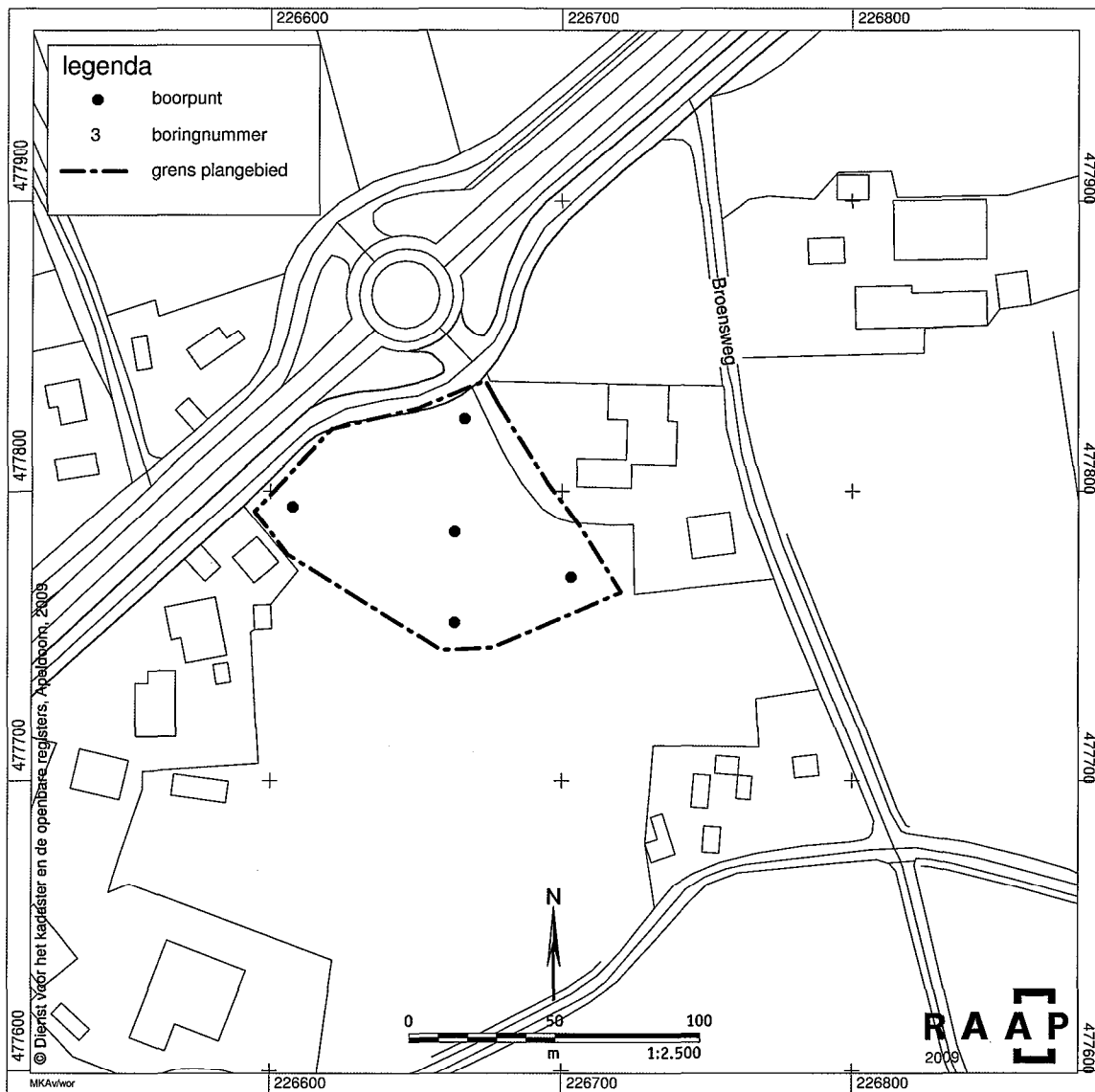
AHN	Actueel Hoogtebestand Nederland
AMK	Archeologische Monumenten Kaart
ARCHIS	ARChEologisch Informatie Systeem
IKAW	Indicatieve Kaart van Archeologische Waarden
KICH	Kennis Infrastructuur Cultuur Historie
KNA	Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie
-Mv	beneden maaiveld
NAP	Normaal Amsterdams Peil
SIKB	Stichting Infrastructuur Kwaliteitsborging Bodembeheer

Overzicht van figuren, tabellen en bijlagen

Figuur 1. Boorpuntenkaart

Tabel 1. Archeologische tijdschaal.

Bijlage 1. Boorbeschrijvingen.

Figuur 1. Boorpuntenkaart.

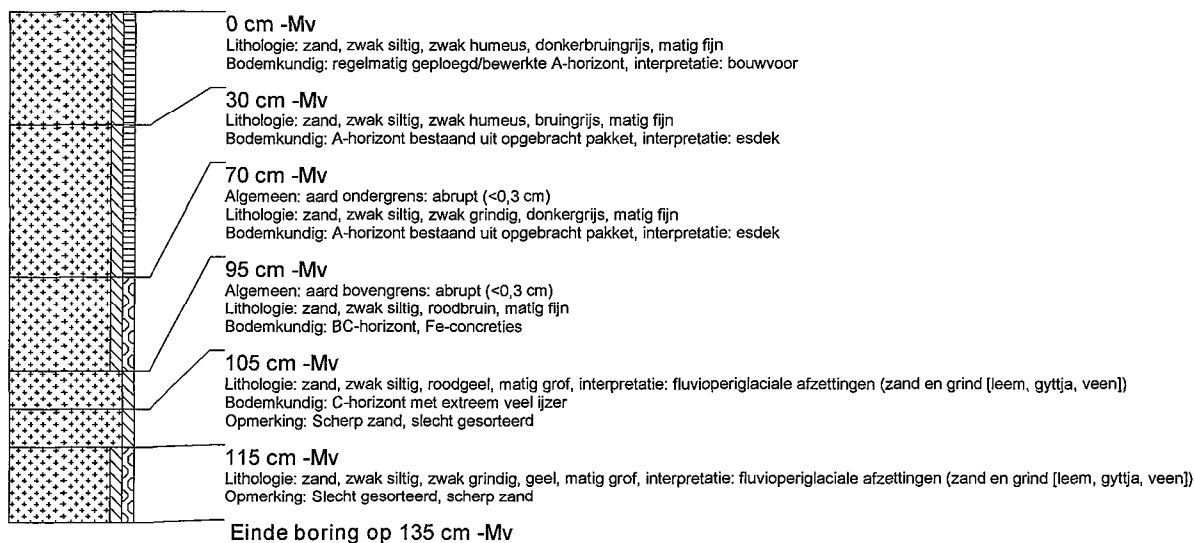
Archeologische perioden		Datering (gekalibreerd)
Nieuwe tijd		
Middeleeuwen	Laat	1500
	Vroeg	1050
Romeinse tijd	Laat	450
	Midden	270
	Vroeg	70 na Chr. 12 voor Chr.
IJzertijd	Laat	250
	Midden	500
	Vroeg	800
Bronstijd	Laat	1100
	Midden	1800
	Vroeg	2000
Neolithicum (Nieuwe Steentijd)	Laat	2850
	Midden	4200
	Vroeg	4900 / 5300
Mesolithicum (Midden Steentijd)	Laat	6450
	Midden	8640
	Vroeg	9700
Paleolithicum (Oude Steentijd)	Laat	35.000
	Midden	300.000
	Vroeg	

Tabel 1. Archeologische tijdschaal.

Bijlage 1: Boorbeschrijvingen

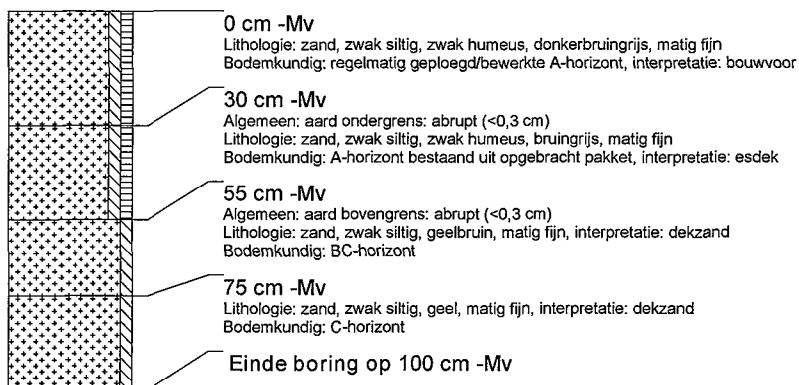
boring: RHBH-1

beschrijver: DAK, datum: 15-10-2009, X: 226.667, Y: 477.825, precisie locatie: 1 m, coördinaatsysteem: Rijksdriehoeksmeting, boortype: Edelman-15 cm, doel boring: archeologie - kartering, landgebruik: grasland, provincie: Overijssel, gemeente: Rijssen-Holten, plaatsnaam: Holten, opdrachtgever: Acveco de Bondt B.V., uitvoerder: RAAP Oost

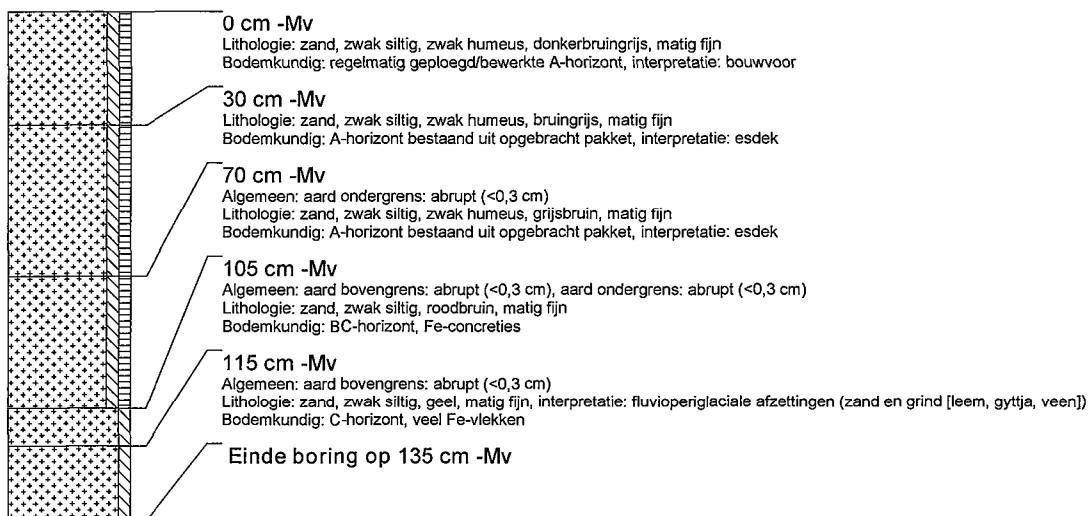
boring: RHBH-2

beschrijver: DAK, datum: 15-10-2009, X: 226.608, Y: 477.795, precisie locatie: 1 m, coördinaatsysteem: Rijksdriehoeksmeting, boortype: Edelman-15 cm, doel boring: archeologie - kartering, landgebruik: grasland, provincie: Overijssel, gemeente: Rijssen-Holten, plaatsnaam: Holten, opdrachtgever: Acveco de Bondt B.V., uitvoerder: RAAP Oost

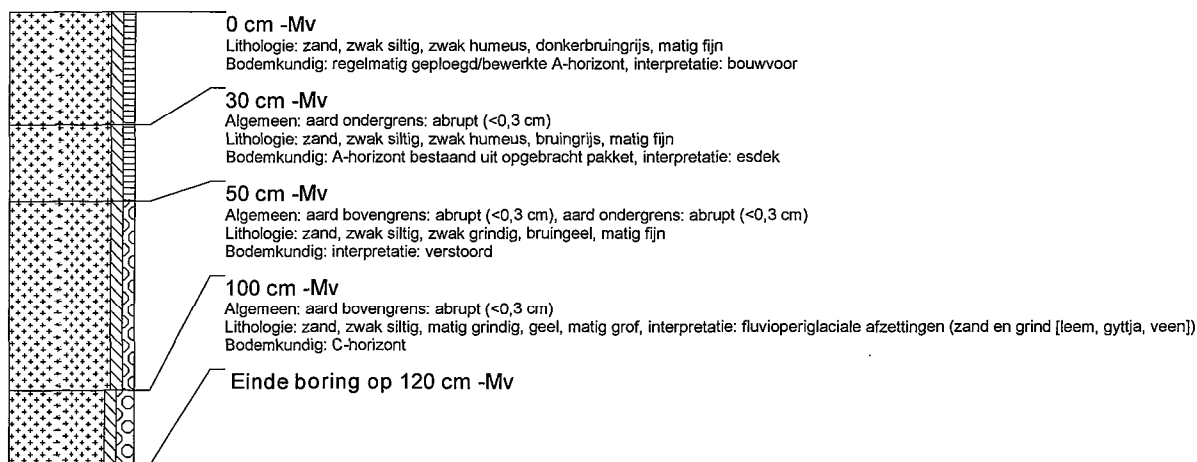
boring: RHBH-3

beschrijver: DAK, datum: 15-10-2009, X: 226.663, Y: 477.786, precisie locatie: 1 m, coördinaatsysteem: Rijksdriehoeksmeting, boortype: Edelman-15 cm, doel boring: archeologie - kartering, landgebruik: grasland, provincie: Overijssel, gemeente: Rijssen-Holten, plaatsnaam: Holten, opdrachtgever: Acveco de Bondt B.V., uitvoerder: RAAP Oost

boring: RHBH-4

beschrijver: DAK, datum: 15-10-2009, X: 226.703, Y: 477.770, precisie locatie: 1 m, coördinaatsysteem: Rijksdriehoeksmeting, boortype: Edelman-15 cm, doel boring: archeologie - kartering, landgebruik: grasland, provincie: Overijssel, gemeente: Rijssen-Holten, plaatsnaam: Holten, opdrachtgever: Acveco de Bondt B.V., uitvoerder: RAAP Oost

boring: RHBH-5

beschrijver: DAK, datum: 15-10-2009, X: 226.663, Y: 477.755, precisie locatie: 1 m, coördinaatsysteem: Rijksdriehoeksmeting, boortype: Edelman-15 cm, doel boring: archeologie - kartering, landgebruik: grasland, provincie: Overijssel, gemeente: Rijssen-Holten, plaatsnaam: Holten, opdrachtgever: Acveco de Bondt B.V., uitvoerder: RAAP Oost

